

Eşit olmayan şartlarda ilâhî adalet nasıl işler?

Eşit Olmayan Şartlarda İlâhî Adalet Nasıl İşler?

İnsan çoğu zaman adaleti “herkese aynı şeyin verilmesi” zanneder. Çünkü dışarıdan bakınca eşitlik, adalet gibi görünür. Herkese aynı imkân verilirse sanki haksızlık ortadan kalkacakmış gibi düşünülür.

Hâlbuki hakiki adalet, **herkese aynı şeyi vermek değil; herkese layık olduğu şeyi vermektir.** Çünkü insanlar aynı değildir: Kabiliyetleri farklıdır, güçleri farklıdır, imkânları ve şartları farklıdır. Aynı yükü herkese vermek, aslında adalet değil; zulüm olur.

Meselâ küçük bir çocuğa, yetişkin bir insanın kaldırabileceği yükü vermek “eşitlik” olabilir; ama bu adalet değil, açık bir haksızlıktır. Aynı şekilde bir hastayla sağlıklı bir insana aynı sorumluluğu yüklemek de adil değildir. Demek ki adalet, **eşitlemek değil; yerli yerine koymaktır.**

İlâhî adalet de tam olarak bu şekilde tecelli eder. Allah herkese aynı hayatı vermez; çünkü herkes aynı değildir. Ama herkese **kendi durumuna en uygun olanı verir.** Yani kimseye fazlası yüklenmez, kimse eksik bırakılmaz. Bu yüzden zenginlik de fakirlik de bir ayrıcalık değil; birer ölçüdür. Sağlık da hastalık da bir fark değil; birer imtihan türüdür. Çünkü adalet, verilen şeyin kendisinde değil; **o şeyin kişiye uygun olup olmamasındadır.**

1- Dünya Eşitlik Yeri Değil, İmtihan Yeridir

Eğer herkes aynı şartlarda yaşasaydı, imtihanın hiçbir anlamı kalmazdı. Herkesin aynı imkânlarla, aynı hayata, aynı kabiliyetlere sahip olduğu bir dünyada; ne sabrın kıymeti anlaşılırdı ne şükürün, ne fedakârlığın ne de tevekkülün...

Çünkü imtihan, farklılıkla ortaya çıkar. Farklı durumlar olmazsa, farklı tercihler de olmaz.

Bir insan zorluk içinde sabrettiğinde, o sabrın bir değeri vardır. Ama hiç zorluk yaşamayan birinin “sabretmesi” zaten mümkün değildir. Aynı şekilde, nimet içinde olan birinin şükretmesi anlamlıdır; çünkü elinde kaybedebileceği bir şey vardır.

İşte bu yüzden zenginlik de fakirlik de birer imtihandır. Sağlık da hastalık da... güç de zayıflık da... Zengin olan, malıyla sınanır: Şükredecek mi, paylaşacak mı? Fakir olan, yoklukla sınanır: Sabredecek mi, isyana mı düşecek? Sağlıklı olan, gücünü nerede kullanacak? Hasta olan, teslimiyet gösterecek mi?

Eğer herkes aynı şartlarda olsaydı, bu soruların hiçbiri sorulamazdı. Demek ki farklılıklar bir

kusur değil; imtihanın bizzat kendisidir. Bu yüzden dünya bir “eşitlik sahası” değil; herkesin kendi şartları içinde değerlendirildiği bir **imtihan meydanıdır**.

2- İmtihan Şartta Değil, Tepkidedir

İlâhî adalet, kimin neye sahip olduğuna değil; o sahip olduklarıyla ne yaptığına bakar. Çünkü verilen şeyler değil, verilenlere karşı takınılan tavır insanın hakikatini ortaya çıkarır.

Zenginlik başlı başına bir üstünlük değildir; şükürle yaşanırsa yükseltir, kibirle yaşanırsa düşürür. Fakirlik bir eksiklik değildir; sabırla karşılanırsa değer kazandırır, isyanla karşılanırsa insanı yıpratır.

Sağlık bir nimet olduğu kadar bir sorumluluktur; şükür ve hizmete vesile olursa kıymetlenir, gaflete sebep olursa zarar verir. Hastalık ise sadece bir sıkıntı değil; teslimiyet ve tevekkülle karşılanırsa manevî bir kazanca dönüşür.

Demek ki aynı durum, farklı insanlar için tamamen zıt sonuçlar doğurabilir. Aynı nimet birini yükseltirken, diğerini düşürebilir. Aynı sıkıntı birini olgunlaştırırken, diğerini karanlığa sürükleyebilir.

Bu yüzden mesele, neye sahip olduğun değil; o sahip olduklarınla ne yaptığıdır. İlâhî adalet de tam burada tecelli eder: Herkes, eline verilenle yaptığı tercihler üzerinden değerlendirilir. **Şartlar değil, tavırlar insanı belirler.**

3- Herkes Kendi Gücüne Göre İmtihan Edilir

Allah Teâlâ hiç kimseye kaldıramayacağı bir yük yüklemeyiz. Her insanın imtihanı; gücüne, kabiliyetine, bulunduğu şartlara ve sahip olduğu imkânlarla göre takdir edilir. Yani herkese aynı yük verilmez; herkes, taşıyabileceği yükle sınanır.

Bu yüzden birine verilen sorumluluk ile diğerine verilen aynı değildir. Zengin başka bir imtihanla karşı karşıyadır, fakir başka... Sağlıklı olan başka bir sorumluluk taşır, hasta olan başka...Çünkü imtihan, insanın kapasitesine göre şekillenir. Küçük bir çocuğa ağır bir yük verilmez; aynı şekilde, gücü sınırlı olan bir kuldandan da taşıyamayacağı bir sorumluluk istenmez.

Bu da şunu gösterir: İlâhî adalet, herkesi aynı ölçüyle değil; **kendi ölçüsüyle değerlendirir.**

Bir insanın az imkânla yaptığı küçük bir iyilik, başka birinin çok imkânla yaptığı büyük bir amelden daha kıymetli olabilir. Çünkü burada ölçü, sadece sonuç değil; **imkân-gayret dengesidir.** Dolayısıyla farklı hayatlar, farklı yükler ve farklı sorumluluklar bir eksiklik değil; tam aksine adaletin ta kendisidir.

4- Herkes Aynı Sorumluluğa Sahip Değildir

Birine mal verilmiş, diğerine verilmemiş olabilir. Bu, bir ayrıcalık değil; farklı bir sorumluluktur. Çünkü verilen her nimet, beraberinde bir hesap getirir. Artan imkân, artan mesuliyet demektir.

Zengine sadece zenginlik verilmemiştir; onunla birlikte paylaşma yükü de verilmiştir. Mal, onun için bir nimet olduğu kadar bir imtihandır. Fakir ise mahrum bırakılmış değildir; o da sabır, kanaat ve teslimiyetle sınanmaktadır. Onun imtihanı, yokluk içinde duruşudur.

Bu yüzden kimse başkasının hayatına bakarak hüküm veremez. Çünkü herkes farklı bir sorumluluk alanında sınanmaktadır. Zengine zekât sorulur... fakire sabır. Güçlüye adalet sorulur...zayıfa dirayet. Âlime ilmiyle amel sorulur... cahile ise öğrendiği kadarıyla sorumluluk yüklenir.

Dolayısıyla kimseye başkasının yükü yüklenmez. **Hiç kimse, sahip olmadığı bir şeyden hesaba çekilmez.** Herkes, kendi şartları içinde; kendi imkânları ölçüsünde değerlendirilir. **Verilen nimet kadar sorumluluk vardır; verilmeyen şeyden ise hesap yoktur.**

5- Asıl Ölçü Niyet ve Gayrettir

Allah katında değer, sadece ortaya çıkan sonuçla ölçülmez. Çünkü insan her zaman sonuca hâkim değildir; fakat niyetine ve gayretine hâkimdir. Bu yüzden İlâhî adalet, sadece “ne yaptın?” diye değil; aynı zamanda **“nasıl yaptın, niçin yaptın?”** diye de bakar.

Bir amel dışarıdan büyük görünebilir; fakat içinde riya, gösteriş veya gaflet varsa, değeri düşer. Buna karşılık küçük görünen bir amel, samimiyetle yapıldığında Allah katında çok büyük bir kıymet kazanabilir.

Az imkânla yapılan samimi bir gayret, çok imkânla yapılan fakat kalbi olmayan bir amelden daha üstün olabilir. Çünkü burada ölçü sadece miktar değil; **ihlas, niyet ve çabadır.**

Bir insanın elinde çok imkân vardır ama kullanmaz; diğerinin imkânı azdır ama elinden gelenin en iyisini yapar. İlâhî adalet bu iki insanı aynı kefeye koymaz. Bu yüzden bazen bir adım, bir niyet, bir içten yöneliş; büyük görünen amellerden daha değerli olabilir.

Çünkü **Allah, kulun sadece yaptığını değil; yapmak isteyip yapamadığını da bilir.** Niyet edilen hayırlar da samimiyet varsa, sevap olarak yazılır. İşte bu, İlâhî adaletin en ince ve en merhametli yönlerinden biridir. **Allah katında büyüklük, yapılan işte değil; o işe konulan niyet ve gayrettedir.**

6- Zor Şartlar, Yüksek Derecelere Getirebilir

Bazı insanlar daha ağır şartlarla imtihan edilir. Bu durum, onların değersiz olduğunu değil; bilakis daha yüksek derecelere layık olabileceklerini gösterir. **Çünkü büyük neticeler, çoğu zaman büyük sabırların arkasından gelir.**

Kolay bir hayat yaşıyan ile zorluk içinde direnen aynı seviyede olmaz. Zorluk, insanı ya kırar ya da olgunlaştırır. Sabırla karşılanan her sıkıntı, insanın iç dünyasını derinleştirir, ruhunu güçlendirir ve onu daha yüksek bir mertebeye taşır.

Nice insanlar vardır ki rahatlık içinde yaşar ama gafletle kaybeder. Nice insanlar da vardır ki zorluk içinde yaşar ama sabır ve teslimiyetle kazanır. Çünkü Allah katında değer, yaşanan şeyin ağırlığıyla değil; o ağırlık karşısında gösterilen duruşla belirlenir.

Bu yüzden bazı ağır imtihanlar, aslında bir kayıp değil; yüksek derecelere açılan bir kapıdır. Zorluk, zahiren bir yük gibi görünse de; hakikatte, insanı kemale erdiren bir terbiyedir.

Her ağır imtihan, sabırla karşılanırsa büyük bir kazanca dönüşür.